

İSRAİL VE ÇALINAN PARŞÖMENLER

Ahmet Faruk Asa

Referans için: Asa, Ahmet Faruk. "İsrail ve Çalınan Parşömenler". İNSAMER Analiz. 22.02.2023. Analiz

Türkiye iki büyük depremle sarsıldı. Depremlerden en çok etkilenen illerimizden biri de Hatay oldu. Farklı öğelerin bir arada bulunmasıyla Türkiye'nin kültür mozaiğinde önemli bir yeri olan Hatay, afetin etkisini ilk günden bu yana yoğun bir şekilde hissetmekte. Yaşanan büyük yıkım neticesinde hem yurt içinden hem de yurt dışından onlarca arama kurtarma ekibi depremden etkilenen şehirlere geldi.

İsrail de bu çalışmalara katılan ülkelerden biriydi. Ancak Hatay'a gelen İsrail ekipleri, ilk günden itibaren zihinlerde çeşitli soru işaretlerine sebep oldu. *Ynet*'in haberine göre İsrail ordusuna bağlı arama kurtarma ekibi (ZAKA)

Türkiye'ye silahlı bir şekilde giriş yaptı. Ancak Türk yetkililerin uyarıları neticesinde İsraili ekip silahlarını bırakarak yola devam etti.

İnişlerinin ardından uçak önünde fotoğraf çektiren İsrail ekibindeki bazı yüzlerin buzlanması, soru işaretlerini arttıran bir diğer unsur oldu. İlerleyen günlerde İsrail tarafından servis edilen fotoğraflarda bu yüzler yine buzlanmış olarak görüldü.

İsrail ekibinin Hatay'daki durakları arasında, şehirdeki depremde hasar gören tarihî yerlerden biri olan Antakya Sinagog'u da vardı. Hatay Musevi Cemaati Başkanı Şaul Cenudioğlu ve eşi Fortüne Hanım da depremde hayatını kaybedenler arasındaydı.

İsraili ekip, çalışma yaptığı yer olan Sinagog'daki Tevrat parşömenlerini izinsiz bir şekilde alarak ülkeden çıkardı. Antakya Sinagogu'nda tutulan tarihî Ester Kitabı parşömenlerinin Yahudilerin 15. yüzyılda İspanya ve Portekiz'den sürgün edilmesinden bir süre önce yazıldığı tahmin ediliyor. Ester Kitabı, Tevrat'la birlikte Yahudi kutsal metinlerini oluşturan Tanah'ın bir bölümü sayılıyor.

İsrail'in *Yediot Ahranot* gazetesinin haberine göre İsrail'e götürülen parşömenler, Türkiye Yahudi Cemaati'nin isteği doğrultusunda geri iade edilme sürecinde. Hadisenin kamuoyuna yansımalarının ardından iade edilen parşömenlerin replika olup olmadığı ise cevaplanması gereken önemli bir soru olarak zihinleri meşgul ediyor.

İsrail'in Türkiye'deki tarihî eserlere olan ilgisi yeni değil. Geçmişte de çeşitli vesilelerle Türkiye'deki tarihî eserlere yönelik taleplerini dile getiren İsrail makamları, son olarak geçtiğimiz mart ayında iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmeye başlamasıyla Türkiye'deki Siloam Kitabesi'ni talep etmişti.

Bahsedilen yazıt, Kudüs'teki Silvan Mahallesi'nde açılan bir tünele işaret ediyor. Burası konumu gereği oldukça önemli bir mahalle. Bu kitabe de İsrail için Silvan Mahallesi'ne yönelik hedeflerini gerçekleştirmek adına önem arz ediyor. Burası Kudüs'ün merkezinde,

Mescid-i Aksa'nın hemen yanında yer alan ve 80.000 Filistinlinin yaşadığı bir mahalle. İsrail'in uzun yıllardır bu mahalleyi yıkmak istediği biliniyor. Yıkım politikaları kapsamında da arkeolojik çalışmaları kendi inisiyatifinde olacak şekilde kullanıyor.

Orijinal nüshası Türkiye'de bulunan yazıtın kopyasına sahip olan İsrail, bu kitabe için daha önce de talepte bulunmuştu; ancak Türkiye bu talebi doğrudan reddetmişti. Geçtiğimiz mart ayında yinelenen talep Türk yetkililer tarafından yeniden reddedilerek önemli bir tehlikenin önüne geçilmişti.

2007'de dönemin İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres, mevkidaşı Abdullah Gül'den İsrail'in kuruluşunun 70. yıl kutlamalarında sergilenmek üzere bu eseri ödünç istemiş ve bu talebe olumlu yanıt verilmişti ancak o dönem İsrail'in Gazze politikaları nedeniyle eser İsrail'e gönderilmemişti.

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu da 1998'de yazıt karşılığında başka eserlerin teklif edildiğini ifade etmişti. Arap Dünyası Araştırma Merkezi Başkanı Mehmet Tütüncü, Kanuni Sultan Süleyman'ın kayıp kitabesini 120 yıl sonra 2017'de İsrail Devlet Müzesi'nin deposunda bulmuş ve İsrail'in bu kitabeyi İstanbul'daki yazıtla takas etmek istediğini söylemişti.

İşgal ettiği Filistin toprakları üzerinde askerî gücüne binaen söylemsel bir güç oluşturmak

Arama kurtarma amacıyla Hatay'a gelen İsrail ekibi, Antakya Sinagogu'ndaki tarihî Ester Kitabı parşömenlerini izinsiz olarak ülkeden çıkardı.

için arkeoloji biliminden geniş ölçüde yararlanan İsrail, toprağın kimliksel aidiyetini belirlemek amacıyla kutsal metin anlatılarını kullanıyor.

Son olarak, deprem sebebiyle arama kurtarma çalışması yapmak üzere ülkemize gelen İsrail ekibi tarafından Türkiye'den herhangi

bir yetkili ile iletişime geçilmeden, haber verilmeden sınırlarımız dışına çıkarılan Ester Kitabı parşömenleri bir kez daha İsrail'in niyetinin sorgulanmasına sebep oldu. Uluslararası hukuka göre suç sayılan bu eylem, bir tarihî eserin bu şekilde yurt dışına götürülmesi sebebiyle hem tarihî eser kaçakçılığı hem de bir çeşit yağmacılıktır.